

MÜZİK ALETLERİ 40 BİN YIL ÖNCESİNE DAYANIR

Dünyanın en eski flütü 40 bin yıl önceye uzanıyor. Hititler'in flüt, gitar, lir, arp, tef, çalpara, davul ve gayda kullandığını gösteren taş kabartmalar var.

Taş Devrinde Müzik ve Müzik Aletleri

Dünyada ilk kez müzik kavramının ne zaman başladığı tam olarak bilinmiyor. Ancak el çırparak, ıslık çalarak veya taşları birbirine vurarak çıkartılan seslerin zaman içinde belirli bir ritimle tekrarlanmasıyla müziğin başladığı sanılıyor. İçi boş ağaç kütüklere vurarak ses çıkaran insanların daha sonra ilk müzik aleti olarak davulu çaldığı sanılıyor. Ancak bu tür davulların günümüze kadar bozulmadan kalmış olması beklenmiyor. Bebekler annelerinin kalp sesi veya ayak sesini duyunca mutlu olur. Bu nedenle erişkinlerin de ritmik seslere ilgi duymaları doğal bulunuyor. Elde somut belge olmasa da, müzik yapmanın insanın ortaya çıkışıyla başladığı düşünülüyor. Bu tür müzik "ilkel müzik" veya "tarih öncesi müzik" olarak adlandırılır. Günümüzde sayıları çok azalmış olan bazı ilkel kabileler sayesinde, ilkel müzik hakkında az da olsa fikir edinmek mümkün oluyor. Yazının Sümerler tarafından bulunması sayesinde 5 bin yıl öncesine uzanan törensel ve dinsel amaçlı müzik hakkında bazı bilgilere ulaşıldı. Sümer ve Hititler'in kil tabletleri, silindir mühürleri, taş kabartmaları ve Mısır'daki duvar resimleri, o dönemin müzik aletleri ve müzikli törenleri hakkında bilgi sahibi olmamızı sağladı.

Mamut dişinden 42 bin yıl önce yapılmış flüt (Almanya-2012)

Bilinen En Eski Müzik Aleti Flüt

İlk müzik aletlerinin kamyş, kemik, deri, ahşap ve fil dişi gibi doğal malzemelerden yapıldığı biliniyor. Bu müzik aletlerinin çoğu, zaman içinde çürüyüp yok olduğu için arkeologlar az sayıda müzik aleti bulabiliyor. Özellikle ahşap ve deriden yapılan çok eski aletlerin neklerine pek ulaşlamadı. Bugüne kadar bulunan en eski müzik aletleri kemik veya mamut dişinden yapılan fltlerdir. in’de bir mezarda bulunan ve kuş kanat kemiğinden yapılan flüt M.. 6.000’lerden kalmıştı ve çalışır durumdaydı. Almanya’da Tübingen niversitesi arkeologlarından N. Conard, 2008’de Taş Devri’nden kalan fltleri buldu. Mağarada bulunan bir fltn 35 bin yıl önceden kaldığı Karbon-14 analiziyle ölçüldü. Akbaba kanat kemiğinden yapılan bu flüt 20 cm. uzunlukta ydı ve üzerinde 5 delik vardı. Daha nce Slovenya’da bulunan ve 43 bin yıllık olduğu söylenen kemikten yapılmış olan flüt, bilim dünyasınca kabul görmemişti. Almanya’da, 35 bin yıl önce akbaba kemiğinden yapılan fltten daha eski bir flüt, yine Ulm yakınlarındaki aynı mağarada bulundu. Mamut kemiğinden yapılan bu fltn 43 bin yıllık olduğu anlaşıldı. Bilim adamları 50 bin yıl önceye dayanan başka fltlerin bulunmasını umuyor.

Mısırlı müzisyenler M.. 1400

Sümer ve Hititler’de Müzik

Sümer mezarlarında 1920’de, dünyanın en eski arp, ikili flüt, lir ve zilleri bulundu. Aletlerinin yaşı 2.500 yıl olarak ölçüldü. M.Ö. 2.000’den kalan bir Sümer kil tabletinde lir üzerine takılan farklı tellerin isimleri yazılıydı. Bu belge, o dönemde farklı ses tellerinin kullanıldığını kanıtladı. Sümerler’in farklı notaları birbirinden ayırabilen müzisyenleri olduğu da belgelendi. Sümer ve Hitit tabletlerinde müzik aletleri ve müzisyenler hakkında çok sayıda bilgi vardır. Sarayda ve törenlerde profesyonel müzisyenlerin yer aldığını gösteren metinler var. Mısır’da, Sümer müzik aletlerinin çalındığını gösteren resimler var. Hititler’in ikili flüt, arp, lir ve zil dışında kastanyet, çalpara, tef, davul, gitar, tambur ve tulum çaldığı kaya kabartmalarında görülüyor. Dönemin en gelişmiş ülkeleri olan Sümer, Hitit ve Mısır’da müziğin de aynı düzeyde geliştiği ve saraylarda saygı gördüğü anlaşılıyor.

**Gitar ve tulum çalan Hititli müzisyenler
(Kabartma ve gitarın replikası-
ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi)**

En Eski Gitar ve Tulum Figürü Alacahöyük'te Bulundu

Alacahöyük'te M.Ö. 1300'den kalan Hitit kaya kabartmasında üç cambaz ve iki müzisyen vardır. Müzisyenlerden biri gitar diğeri tulum çalmaktadır. Gitar, günümüzdekilere çok benzer. Gövdesindeki küçük delikler, sapındaki çok sayıda perde ve püskülü dikkat çekicidir. Kaya kabartmasının ve gitarın replikaları ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi'nde sergileniyor.

Kabartmadaki diğeri müzisyenin tulum çaldığı, İngiliz uzmanlarca "Oxford History of Music" kitabında yer almıştı. Tulum, Babil'de M.Ö. 580'lerde kullanıldı. İncil'de de tulumdan bahsedilen bölümler vardır. Yunanlı Aristofanes, M.Ö. 400'de yazdığı tiyatro oyununda tulumdan bahseder. Metinde "çalgıcılar Teb'den geldiniz, siz kemik flütü köpeğin arka kısmından üflersiniz" yazılıdır. O dönemlerde tulum, köpek derisinden yapılırdı. Malta Adası'ndaki tulumların son yıllara kadar köpek derisinden yapıldığı biliniyor. Roma döneminde tulum çok yaygındı ve İmparator Neron da tulum çalardı. Neron, kendisini tulum çalarken gösteren altın sikkeler bastırmıştı. Romalılar, İngiltere ve İskoçya'yı işgal ettiklerinde tulumun o bölgede tanınmasını sağladı. Tulum ile özdeşleşmiş olan İskoçlar, tulumu Romalılar'dan öğrendi.

Tambur, ikili flüt ve çalpara (veya kastanyet) çalan müzisyenler (Karkamış-M.Ö. 700'ler)

Müzik, on binlerce yıl önce doğdu ve insanlar geliştikçe müzik de gelişti.
Müzik evrensel iletişimin ve dostluğun en etkili aracı olmaya devam ediyor.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü